

Houby

POZNEJ 85 ZAJÍMAVÝCH DRUHŮ

Jedlé houby a jejich jedovatí dvojníci

Některé houby vypadají velmi podobně, ale jedná se o různé druhy. Houby uvedené na této stránce si musíš velmi pozorně prohlédnout, abys je rozlišil.

pečárka zápašná
41

pečárka polní
40

vláknice začervenalá
28

opeňka měnlivá
46

třepenitka
svazčitá
47

penízovka
sametohá
32

čirůvka
májovka
28

vláknice
začervenalá
28

smrž obecný
61

ucháč obecný
62

hřib smrkový
12

hřib žlučník
13

Rourkaté houby

hřib smrkový
12

hřib žlučník
13

hřib plstnatý
14

hřib kovář
15

hřib satan
16

klouzek sličný
17

klouzek
obecný
18

křemenáč
osikový
19

Lupenate houby

čechratka
podvinutá
20

slizák
mazlavý
21

hlíva
ústříčná
22

voskovka
kuželovitá
23

kalichovka
oranžová
24

lakovka
amethystová
25

strmělka
anýzka
26

čirůvka
fialová
27

čirůvka májovka
28

čirůvka
sírožlutá
29

václavka smrková
30

slizečka
kořenující
31

penízovka
sametonohá
32

špička
obecná
33

helmovka
šafránová
34

závojenka
hedvábná
35

muchomůrka
červená
36

muchomůrka
zelená
37

muchomůrka
růžovka
38

muchomůrka
tygrovaná
39

pečárka
polní
40

pečárka
zápašná
41

bedla vysoká
42

bedla
polonahá
43

hnojník obecný
44

hnojník nasetý
45

opeňka
měnlivá
46

třepenitka
svazčitá
47

OBSAH

V této knize jsou houby seřazeny na základě vnějších znaků. Porovnej je a urči správný druh.

límcovka
měděnková
48

slzečník
žlutkový
49

vláknice
dymnivková
50

pavučinec
krvavý
51

pavučinec
fialový
52

ryzec
smrkový
53

ryzec
oranžovohnědý
54

holubinka
fialovonohá
55

Další houby
s kloboukem
a třeněm

lišák
zprohýbaný
56

liška
obecná
57

Na posledních stránkách najdeš pokračování.

Bärbel Oftringová

Houby

POZNEJ 85 ZAJÍMAVÝCH DRUHŮ

 GRADA®

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

© 2017 Franckh-Kosmos Verlags-GmbH & Co. KG, Stuttgart, Germany
Original title: Oftring Bärbel, Kindernaturführer, Welcher Pilz ist das?

Czech edition: © 2022 Grada Publishing, a. s.

Bärbel Oftringová

Houby

Poznej 85 zajímavých druhů

Přeložila: Jitka Koubková

Odpovědný redaktor: Milan Bronclík

Sazba Artedit, spol. s r. o.

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod a. s.

Počet stran: 112

Vydala Grada Publishing, a. s.

U Průhonu 22, 170 00 Praha 7

jako svou 8496. publikaci

První vydání, Praha 2022

ISBN: 978-80-271-4851-6 (pdf)

ISBN: 978-80-271-3415-1 (print)

Publikace z nakladatelství Grada Publishing, a. s.,

si můžete zakoupit u svého knihkupce nebo objednat v zákaznickém servisu nakladatelství

Grada Publishing, a. s., U Průhonu 22,
170 00 Praha 7,

tel.: 234 264 511, fax: 234 264 400,

e-mail: obchod@grada.cz, www.grada.cz.

Na Slovensku objednávejte knihy na adrese:

Zásielková služba Grada Slovakia, spol. s r. o.,

Moskovská 29, 811 08 Bratislava, Slovensko,

tel.: 02/556 45 189, e-mail: grada@grada.sk.

Důležité upozornění pro čtenáře této knihy

Ani důkladné prozkoumání houby v knize nemůže nahradit rozsáhlé zkušenosti, které houbaři získávají teprve postupem času. Proto si nech houby, které jsi sám určil, ještě zkontrolovat odborníkem (v houbařské poradně či uznávaným mykologem). Ve sporných případech houby nepoužívej. Nakladatelství a autor nenesou žádnou zodpovědnost za chybné určení učiněné čtenářem této knihy nebo za individuální nesnášenlivost některých druhů. Nikdy nekonzumuj houby syrové! Informace o tom, že je houba „jedlá“, v sobě vždy zahrnuje předpoklad, že byla předtím tepelně opracována například pečením, vařením atd.

V případě podezření na otravu houbami volejte nonstop linku Toxikologického informačního střediska (224 919 239 nebo 224 915 402, www.tis-cz.cz) nebo zdravotnickou záchranou službu (155 nebo 112)!

Obsah

A jde se na to!

str. 6–11

Rourkaté houby

str. 12–19

Lupenaté houby

str. 20–55

Další houby
s kloboukem a třeněm

str. 56–62

Kulovité, kyjovité
a jazykovité houby

str. 63–79

Ostatní houby

str. 80–93

Výpravy do přírody

str. 94–107

Rejstřík, slovníček pojmů

str. 108–110

Houby, kam se podíváš

V této knize najdeš kolem 130 druhů hub, které se vyskytují nejčastěji a které bychom měli znát. Rostou v zahradách, v parcích a v lesích, na loukách i na polích, některé dokonce uprostřed měst. Některé houby objevíš především v blízkosti určitých druhů stromů, které jsou jejich „životními partnery“. Jiné druhy hub se vyskytují na ztrouchnivělém dřevě, nebo dokonce na kmenech a větvích živých stromů. Další houby tě zaujmou, protože vypadají jako brambory, hvězdy, korálie nebo chobotnice, jiné zaznamenáš kvůli jejich nepříjemnému zápachu. Čím více pozornosti budeš při procházkách věnovat okolní přírodě, tím více hub objevíš.

Snadné určování

Barva vyznačená na horním okraji každé stránky ti pomůže při hledání jednotlivých druhů hub. Kvůli snazší orientaci v knize jsou podobně vypadající houby zařazeny do stejné kapitoly:

Rourkaté houby

Lupenaté houby

Další houby
s kloboukem a třeněm

Kulovité, kyjovité
a jazykovité houby

Obrázek u barevného pruhu znázorňuje typického zástupce hub popisovaných v příslušné kapitole.

Ostatní houby

Kromě toho ještě najdeš na každé stránce následující symboly.

Text uvedený vedle těchto obrázků ti prozradí, **kde** můžeš uvedené houby nejčastěji najít.

Tento symbol znamená, že houba roste v listnatých lesích, v blízkosti listnatých stromů nebo na nich.

Tento symbol vyjadřuje, že houba roste v jehličnatých lesích, v blízkosti jehličnatých stromů nebo na nich.

Tento symbol označuje houby, které rostou v listnatých i jehličnatých lesích, v blízkosti listnatých či jehličnatých stromů nebo na nich.

Tento symbol znamená, že houba roste na loukách, v parcích a v zahradách.

Ve spodní části každé stránky najdeš **údaj o velikosti** popisované houby vyjádřený v centimetrech. Můžeš pak přibližně odhadnout, jak je houba velká. Obrázek vedle tohoto údaje ti prozradí, co bylo měřeno:

průměr klobouku

průměr celé houby

výška houby

Díky barevné liště umístěné na každé stránce zcela dole na první pohled zjistíš, během kterých měsíců můžeš konkrétní houba najít. Například ucho Jidášovo se objevuje i v zimních měsících, proto ho můžeš objevit od ledna do prosince. U hříbu smrkového je tomu jinak. Ten roste jen od července do listopadu, proto jsou barevně zvýrazněny právě tyto měsíce.

Na **velkém obrázku** vidíš, jak konkrétní houba vypadá. U některých jejích částí jsou popisky, aby bylo jasné, podle kterých charakteristických znaků je možné daný druh rozpoznat. Budeš-li chtít zjistit, jak je vyobrazený druh houby velký, podívej se na údaj vyjadřující velikost. Doplnkové fotografie nebo obrázky ti poskytnou další informace nebo znázorňují jiný druh houby. **Název takového druhu je podbarven žlutě.** Díky tomu ho v textu snadno najdeš.

U každého druhu houby uvidíš jeden z následujících symbolů, které jsou velmi důležité. Vyjadřují totiž, jestli je daný druh houby jedovatý, nejedlý, nebo jedlý.

jedovatá houba

nejedlá houba

jedlá houba

Ve světle modrých rámečcích **Tohle je dobré vědět!** se dozvíš zajímavé doplňující informace o popisovaných houbách. Zelené rámečky **Dívej se pozorně!** a žluté rámečky **Zkus to také!** obsahují rady, jak postupovat při pozorování, a tipy na další aktivity. V oranžových rámečcích **Podivuhodné!** najdeš pozoruhodné detaily nebo rekordy.

Informace obsažené v rámečku s nadpisem **Pozor!** tě mají varovat před houbami, které jsou pro nás lidi jedovaté. Těch se v žádném případě nedotýkej prsty ani je neber do ruky.

Pozor! Jedovati dvojnicí!

Určitě brzy zjistíš, že mnoho druhů hub vypadá podobně. Řada jedlých hub má jedovaté dvojníky, proto může být životně důležité takové houby znát.

A kromě toho...

Zřejmě nechceš jen určovat druhy hub, ale asi tě také zajímá, co všechno ještě můžeš zjistit a zažít. V takovém případě si prohlédni strany 94 až 107. Tam se například

Houba zažene hlad

dozvíš, proč houby nepatří ani mezi rostliny, ani mezi živočichy a proč někdy rostou v kruzích. Kromě toho tam najdeš informace o užitečných a škodlivých houbách, o houbách jedovatých a také o tom, proč mohou zvířata i takové houby konzumovat. Můžeš se zde rovněž dočíst, jak se dal už v době kamenné pomocí houby rozdělat oheň.

Hurá do přírody a na houby!

Většinu druhů hub uvedených v této knize najdeš v lese, v parku a na louce. Určitě však objevíš ještě mnoho dalších hub, které v této knize popsány nejsou. U nás totiž roste asi 5000 druhů takzvaných vyšších hub (tedy druhů tvořících viditelné plodnice). Kdybychom je chtěli všechny popsat, byla by kniha tak silná, že bys ji vůbec neunesl.

Při určování hub toho kromě této knihy nebudeš potřebovat mnoho. Když budeš mít po ruce lupu, budeš si moci detailněji prohlédnout některé jejich charakteristické znaky. Připrav si také tužku a papír pro případ, že si budeš potřebovat něco zaznamenat.

A teď už se vydej do přírody a užij si hodně zábavy při objevování a určování hub!

Na čem záleží

To, co z hub znáš, tedy třeň s kloboukem, je pouze **plodnice**. V zemi, ve ztrouchnivělém dřevě a také na kmenech živých stromů však roste podstatná část houby v podobě dlouhých, jemných vláken, která se nazývají **podhoubí** neboli **mycelium**. Kromě hub s klobouky navíc existuje i celá řada druhů hub, které tvoří různé plodnice. Každý druh se tak vyznačuje vlastní plodnicí s charakteristickými znaky.

Stavba těla hub

Klobouk: Pro určení druhu houby je důležitý tvar klobouku a charakter jeho povrchu, který může být sametový, hladký či slizký. Zbarví se dužnina při poškození, vytéká z ní mléko nebo vyniká zvláštním pachem?

Okraj klobouku:
Může být hladký, ale i třásňovitý nebo zbrzděný.

Spodní strana klobouku: Na spodní straně klobouku mohou být lupeny, rourky, lišty nebo ostny. Zde se vytvářejí výtrusy, které roznáší vítr. Z nich vyrůstají nová podhoubí.

Třeň: Důležitý je povrch, například zda je hladký, šupinkatý, nebo síťovaný.

Prsten: Ten může být například blanitý či posuvný, nebo může zcela chybět.

Báze třeně: Může být třeba řepovitě rozšířená nebo hlízovitá.

Charakteristické znaky muchomůrky červené

Hledání hub

Nebud' zklamaný, když se ti bude zdát, že v lese není ani jedna houba. Nic se nedá najít úplně snadno, a než získáš potřebnou praxi, chvíli to potrvá. Nesmíš také zapomenout na to, že plodnice hub mohou vypadat zcela rozdílně.

Tento základní přehled ti hledání usnadní:

rourkaté
houby

hvězdovky

řasnatky

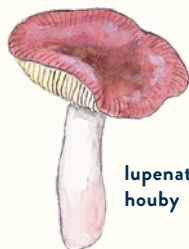
choroš

řasnatky
s třeněm

pazoučkovité
houby

lupenaté
houby

lišky

smrže

mozkovkovité
houby

pýchavky

Hřib smrkový

Boletus edulis

Hříby patří mezi nejlepší a nejnámější jedlé houby. U nás se vyskytují různé druhy hřibů, například hřib smrkový s hnědým kloboukem, hřib dubový se sametovým povrchem klobouku (pod buky a duby) nebo červenohnědý hřib borový (pod borovicemi).

Tohle je dobré vědět!

Hřibovitým houbám se někdy také říká panské hříby nebo panské hříbky. Tento lidový název souvisí s jejich výbornou chutí. Dříve totiž museli poddaní odevzdávat nasbírané hříby svým pánům (šlechtě). Hříby patří i dnes mezi oblíbené jedlé houby.

Hříby smrkové rostou především v blízkosti smrků a buků, často spolu s jedovatými muchomůrkami červenými a jedlými hříby pepnými. Vyskytují se hlavně na kyselých půdách.

rourky u mladého hříbu bílé, později světle zelené až žlutě zelené

Čtyři druhy hřibovitých hub (hřib Fechtnerův, královský a moravský a klouzek žlutavý) jsou u nás chráněné a nesmějí se sbírat.

Hřib dubový je kvůli sítovné struktuře na tření snadno zaměnitelný s nejedlým hřibem žlučníkem (viz str. 13)

Klobouk má průměr 10 až 25 cm.

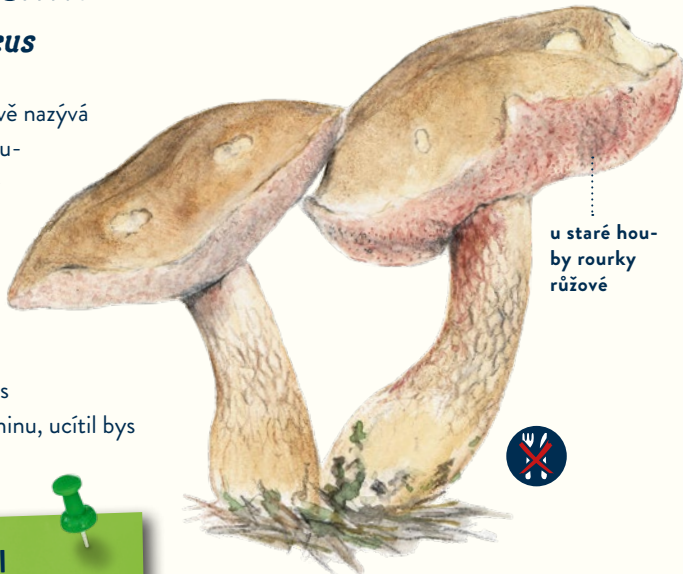
Hřib smrkový roste od července do listopadu.

Hřib žlučník

Tylopilus felleus

Hřib žlučník se lidově nazývá také hořčák nebo žlučák, protože je hořký jako žluč. Jedná jediná houba dokáže zkazit celý pokrm. Jedovatý však hřib žlučník není. Kdybys opatrně olíznul dužninu, ucítil bys hořkou chuť.

u staré houby rourky růžové

Dívej se dobře!

Hřib smrkový, hřib žlučník a hřib hnědý jsou často zaměňovány, protože rostou na stejných místech ve smrkových lesích. Mladé houby vypadají téměř stejně, proto si prohlédni ty starší. Rozeznat je můžeš podle povrchu klobouku, barvy rourek a síťky na třeni.

Hřib hnědý

Hřib žlučník je jediný hřib, jehož rourky u starších plodnic zrůžovějí

Hřib žlučník roste především na kyselých půdách ve smrkových lesích a vyskytuje se také pod buky. Ve střední Evropě je velmi rozšířený.

Klobouk má průměr 8 až 15 cm.

Hřib žlučník roste od července do listopadu.

Hřib plstnatý

Xerocomus subtomentosus

Jemně sametový povrch šedo-hnědé až olivově hnědé klobouku této jedlé houby připomíná pysk kozy, s čímž souvisí jeho lidový název kozí pysk, říká se mu však i kožák nebo sameták. Na spodní straně klobouku tě zaujmou velké, hranaté, zlatožluté rourky.

Divej se dobře!

Hřib žlučník patří mezi hříby stejně jako hřib hnědý a hřib plstnatý. Tato skupina rourkatých hub má jemně plstnatý povrch klobouku. Od podobně vypadajícího hříbu žlutomasého s červeným třeněm, který se vyskytuje v listnatých a jehličnatých lesích, se hřib plstnatý liší výrazně žlutým zbarvením rourek.

Hřib žlutomasý

Hojně rozšířený hřib plstnatý roste především v listnatých lesích. V jehličnatých lesích se vyskytuje méně často. Stává osamoceně pod stromem, se kterým žije v symbióze.

Klobouk má průměr 3 až 12 cm.

Hřib plstnatý roste od června do října.

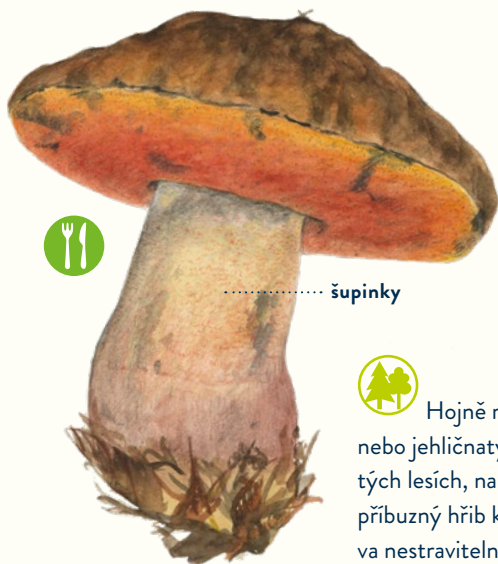
Hřib kovář

Boletus luridiformis

Charakteristickými znaky této houby jsou masitý, tmavě hnědý klobouk, oranžové až tmavě červené otvory rourek na spodní straně klobouku a kyjovitý nebo soudkovitý žlutý třen s červenými šupinkami. V některých oblastech je hřib kovář díky pevné dužnině oblíbenější než jiné druhy hřibů.

Zkus to také!

Tato houba je jako začarovaná! Když ji zmáčkneš nebo rozřízneš, zbarvení její dužniny se okamžitě změní ze žlutého na tmavě modré až černomodré. Je to způsobeno tím, že látky ze skupiny pulvinových kyselin obsažené v dužnině při kontaktu se vzduchem reagují se vzdušným kyslíkem. Když na modře zbarvená místa kápneš ocet, získají zase sytě žlutou barvu. K tomu dojde i při vaření nebo sušení.

..... šupinky

Hřib koloděj
se světlejším
kloboukem
a síťkou na
třeni

Hojně rozšířený hřib kovář roste v listnatých nebo jehličnatých lesích pod smrky či buky. V listnatých lesích, na okrajích lesů a v parcích se vyskytuje příbuzný hřib koloděj. Většina jedlých hub je za syrova nevstavitelná, hřib kovář a hřib koloděj jsou však za syrova jedovaté!

Klobouk má průměr 8 až 20 cm.

Hřib kovář roste od poloviny května do listopadu.

Hřib satan

Rubroboletus satanas

Prohlédni si tuto jedovatou houbu opravdu dobře, pak si ji totiž v podstatě nebudeš moct splést s žádnými jedlými houbami. Vrchní strana klobouku je bílá až stříbřitá, rourky jsou červené. Když houbu zmáčkneš, slabě zmodrá. Hřib satan je nápadně cítit močí, mokřými plenami nebo mršinami.

Hřiby satany vypadají shora podobně jako vedle ležící kus vápence

Spíše ojediněle se vyskytující hřib satan roste v listnatých lesích, v parcích a na náspech s vápenitou půdou. Roste zejména pod duby.

Klobouk má průměr 10 až 25 cm.

Hřib satan roste od června do října.